

Spojky souřadící

spojují věty hlavní, které na sobě nejsou syntakticky závislé

1. Vztah slučovací

a: základní spojka (*Má rád zeleninu a ovoce.*)

i: = a také (*Má rád zeleninu i ovoce.*)

nebo: = a + nebo (tj. platí jedna z variant nebo obě) (*Má rád zeleninu nebo ovoce.*)

ani: negativní věty (*Nemá rád zeleninu ani ovoce.*)

jednak – jednak: výčet argumentů, platných možností – může spojovat větné členy i celé věty (*Na dovolenou jezdíme jednak za odpočinkem, jednak za poznáním. // ..., jednak abychom si odpočinuli, jednak abychom poznali nové věci.*)

jak – tak: výčet platných možností – spojuje JEN větné členy, ne věty (*Rozuměl jak japonštině, tak korejštině.*)

2. Vztah stupňovací

ba, ba i: knižní spojka, spojuje zejména větné členy (*Mluvil anglicky, německy, ba (i) arabsky.*)

dokonce: příslovce vyjadřující nebo zesilující (*ba dokonce*) stupňovací význam (*Každý den cvičila aerobik, pilates, (ba) dokonce jógu.*)

ba naopak: stupňování + význam protikladnosti (*V matematice nedělá žádné pokroky, (ba) naopak se zhoršuje.*)

ba co víc: připojuje zejména celou větu (*V tomto obchodě mají obrovský výběr zboží, ba co víc mnoho zboží se tu prodává s velkou slevou.*)

nejen – ale i: spojuje větné členy (*Cvičila nejen aerobik, ale i jógu.*)

nejen(om)že – ale i: spojuje celé věty (*Nejen(om)že cvičila aerobik, ale věnovala se i józe.*)

tím méně = natož pak: vyjadřuje, že platnost následující věty je ještě méně očekávaná než děj vyjádřený ve větě první (*Za jednu hodinu neuklidím ani jeden pokoj, natož pak celý byt. Ten kufr neuzvedne dospělý, tím méně malé dítě.*)

3. Vztah odporovací

ale: základní, univerzální spojka (*Matematika mu ve škole jde, ale cizí jazyky mu dělají potíže.*)

avšak: stojí vždy na prvním místě ve větě (*Matematika mu ve škole jde, avšak cizí jazyky mu dělají potíže.*)

však: stojí obvykle na druhém, příp. dalším místě ve větě (*Matematika mu ve škole jde, cizí jazyky mu však dělají potíže.*)

, a: = ale (*Matematika mu ve škole jde, a cizí jazyky mu dělají potíže.*)

přece, přesto: zesilují odporovací význam (vyj. nečekaný výsledek), často v kombinaci se sp. *, a* (*Je velmi mladý, a přece/přesto už má zkušenosti z několika mezinárodních firem.*)

sice – ale: dvojčlenná spojka, spojuje větné členy i celé věty (*Je sice velmi mladý, ale už má zkušenosti z několika mezinárodních firem.*)

jen(om)že: význam překážky, omezení, výhrady (*Učil se na zkoušku celý den, jenže přes noc všechno zapomněl. Chtěl by řídit auto, jenže je mu teprve 14 let.*)

4. Vztah vylučovací

, nebo = buď – (a)nebo: základní spojky vztahu vylučovacího (platí pouze jedna z variant) (*Dluh můžete splatit najednou, (a)nebo ve splátkách. Dluh můžete splatit buď najednou, (a)nebo ve splátkách.*)

ať – nebo: výčet lhostejných (nerelevantních) alternativ (= bez ohledu na uvedené možnosti: *Ať přišlo, nebo svítilo slunce, chodili každý den na procházku.*)

5. Vztah příčinný a vysvětlovací

neboť: stojí na prvním místě ve větě (*Odjela na rok do Francie, neboť si chtěla zlepšit francouzštinu.*)

totiž: stojí na druhém, příp. dalším místě ve větě (*Odjela na rok do Francie, chtěla si totiž zlepšit francouzštinu.*)

vždyť: stojí na prvním místě, expresivní odstín (*Nenuťte ho pracovat, vždyť je to ještě malé dítě!*)

přece: význam samozřejmosti, obvykle na druhém či dalším místě ve větě (*Určitě se dohodnou, je to přece v jejich zájmu.*)

6. Vztah důsledkový

(a) proto = a tedy = a tak: základní spojky, stojí na prvním místě v druhé větě (*Chtěla si zlepšit francouzštinu, (a) proto / a tedy / a tak odjela na rok do Francie.*)

tedy = tak: příslovce vyjadřující vztah důsledkový (*Chtěla si zlepšit francouzštinu, odjela tedy na rok do Francie. Chtěla si zlepšit francouzštinu, tak odjela na rok do Francie.*)

tudíž (kniž.) (*Chtěla si zlepšit francouzštinu, odjela tudíž na rok do Francie.*)

a tím: logicky vyplývající důsledek (*Rozumí všem slovanským jazykům, a tím i bulharštině.*)

Interpunkce

- před spojkami *a, i, ani, nebo* ve slučovacím poměru se čárka nepíše

- v případě dvojitého spojovacího výrazu *ani – ani* se čárka píše (*Dnes není dovoleno kouřit ani v kanceláři, ani v restauraci.*)

- v ostatních případech se čárka píše:

- *a* např. ve vztahu odporovacím, důsledkovém (*Byly to rodné sestry, a (přesto) si nerozuměly. Ztratila jsem hodinky, a tak si musím koupit nové.*)
- *nebo* ve vztahu vylučovacím (*Chcete ty vlasy ostříhat k ramenům, nebo úplně nakrátko?*)
- jiné spojky (*Ztratila jsem hodinky, proto si musím koupit nové.*)

Další výklad a příklady zde: <http://prirucka.ujc.cas.cz/> (Slovníková část)